

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון א'קפח

ערב ש"ק פ' כי תשא, פ' פרה ה'תשע"ז

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'חייילי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שישים ושש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וקיי"ד שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לעילוי נשמת

ר' גדלי' חנוך ב"ר פינחס ע"ה סניידער

נפטר ביום כ"ד אדר שני ה'תשל"ח

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת חנה בת רייזל תחי' סניידער

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל

ומשפחתם שיחיו סטראל

* * *

לעילוי נשמת

מרת מינא זעלדא בת ר' מנחם נחום ע"ה גורלניק

נפטרה ביום כ"ה אדר ה'תנש"א

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנה ובתה

הרה"ת ר' יוסף יצחק זוגתו מרת שרה שיחיו גוריץ

* * *

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' אבא הלוי

בן הרה"ח שו"ב ר' יואל הלוי ע"ה לויץ

נפטר ביום כ"ו אדר ה'תנש"א

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנו

הרה"ת ר' שלום דובער זוגתו מרת טובה שיחיו

ומשפחתם שיחיו לויץ

נדפס לעילוי נשמת

ר' אפרים יונה ב"ר אורי אהרן יואל ז"ל זיסק

ולע"נ מרת ח'י רחל בת ר' פנחס זליג ז"ל

ולע"נ ר' מאיר ב"ר צבי הירש ע"ה ולע"נ ר' פנחס זליג ב"ר יצחק ע"ה

ו"הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו – לשפע ברכות עד בלי די

הצדקה הנצחית והעיקרית

לפנינו צילום נדיר (מוקטן) מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על שיחות כ"א אדר ה'תשמ"ח (נדפסה בהתוועדויות תשמ"ח ח"ב ע' 419)

להלן פענוח ההגהות (באו בהדגשה):

ויה"ר שההוספה במצות הצדקה שמקרבת את הגאולה – **תביא תיכף בפועל את צדקתו הנצחית והעיקרית של הקב"ה**, אשר, תמורת ה"צדקה". שפירזן בין האומות, יקיים הבטחתו "ולקחתיו אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות", תיכף ומיד ממש, "לא עיכבן כהרף עין".

ובפשטות – שעוד לפני יום השבת יהי הענין ד"ויקהל-פקודי" בפועל ממש, כאמור, "קהל גדול ישובו הנה", מכיון ש"ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", "לאחד אחד" דייקא, כפי שמונין, שימנו במנין העשירי,

וכן הענין דפ' פרה – פרה העשירית שיעשה המלך המשיח,

ואז, תהי' ברכת חודש ניסן – ועאכו"כ חודש ניסן עצמו) – "חודש של גאולה" – במעמד ומצב של גאולה, מכיון שלפנ"ז יבוא "יום ה' הגדול" (לפני "שבת הגדול", שבת שלפני הפסח), לאחר "מעשינו ועבודתינו" ד"קהל גדול" בעשיית "בית גדול", שמגדלין בו תורה ומגדלין בו תפלה, וכן צדקה וגמ"ח, בכל בית פרטי, **ושכנתי בתוכם**, מעין ודוגמת והכנה לביהמ"ק השלישי.

ותיכף ומיד – "ויקרא את משה גו' מאוהל מועד" (כפי שמתחילין לקרוא **תיכף** במנחת שבת פ' ויק"פ), "ויקרא" סתם, שלא נזכר מי הוא הקורא, כי "אני הוא הקורא ואני הוא המדבר", עצמותו ומהותו ית', למעלה משם, ועד ש"לא אתרמיז באות וקוצא כלל" (למעלה גם מהענין ד"יתגדל ויתקדש שמי' רבא").

ב"ה

3 דבר מלכות

איך יוצאים מהבוץ הגלוחי / משיחת שי"פ תשא היתשכ"ה

7 זמן הגאולה

מי יטול חלק בכוס של ברכה לעתיד לבוא / הזמן הנוכחי באור הגאולה

12 המעשה הוא העיקר

ההוראה משריפת הפרה / הוראות למעשה בפועל

14 הנסיון האחרון

הנסיון הגדול בסוף הגלות / שיחות, אגרות ומאמרים על עבודת הנסיונות בסוף זמן הגלות

15 כתב יד קודש

הצדקה הנצחית והעיקרית / צילום נדיר מהגהת הרבי על שיחת כ"א אדר ה'תשמ"ח

הנסיון הגדול בסוף הגלות

מבואר בדרושי חסידות בכ"מ בנוגע לענוותנותו של משה רבינו, "האיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" [אפילו מנכרי], שעיקרה – בראותו אשר בעקבות משיחא יהי' דור תום שהשגתו באלקות והעבודה דמוח ולב לא תהי' נחשבת כלל לגבי דורו של משה רבינו, ואעפ"כ, יעמדו בנסיון ויקיימו תומ"צ בפועל ממש, מבלי להתפעל מכל המניעות והעיקובים שיהיו אצלם מצד הסביבה כו' – כלפי דור זה היתה עיקר ענוותנותו של משה רבינו.

וכפי שרואים אמנם בפועל ממש את גודל הקשיים והנסיונות שבדורנו זה, ובמיוחד – הנסיון ד"לא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים".

ועאכ"כ כאשר ה"מלעיגים" הם (לא מאומות-העולם, אלא) **מבני** עצמם, ולא עוד, אלא מיהודים כאלו אשר בשאר ענינים הם **שומרי תומ"צ**, ובכל זאת "מלעיגים" הם על האמונה במשיח צדקנו ובביאת משיח צדקנו, ועד שלמטרה זו מנצלים הם עניני תורה כו' (היפך ד"סם חיים") – שאז הנסיון ד"לא יתבייש" גדול יותר.

ואעפ"כ, עומדים בנסיון זה, ומקיימים את הציווי ד"אל יתבייש" – אף שמצד טבעו של אדם צריך להתעורר איזה רגש של בושה, שכן, בינתיים, "עד יצא כנוגה צדקו", באופן גלוי לעיני כל, הרי סוכ"ס גרמו לו ענין של בושה [ענין ע"פ תורה, א' מחמשת החיובים דמזיק – "בושת"], ומ"מ, אינו מתבייש מפני המלעיגים, אלא מוסיף בכל עניני העבודה ביתר שאת וביתר עוז.

ופשוט, שאין מה להתייחס אליהם כלל וכלל; [. . .] ומה שמזכירים עכ"פ אודות ענין זה – הרי זה אך ורק מפני שישנם כאלו שעדיין לא פעלו על עצמם שלא להתבייש מפני המלעיגים, ולכן יש צורך להבהיר להם שפשוט... חבל על הזמן לחשוב אודות ה"מלעיגים", שהרי צריכים לנצל כל רגע ורגע עבור לימוד התורה, וכן עבור התעסקות בגמילות-חסדים מתוך אהבת ישראל, שהרי "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו", אלא צריך להיות תורה וגמ"ח.

ובאתי בזה באזהרה שלא יפרשו שכוונתי היתה לפלוני, חוג פלוני וכו', וכל מי שיפרש באופן מסוים – ידעו הכל שזהו "שקר מוחלט"!

וכאמור, אין מדברים אלא ליהודים שהולכים בדרך שהורונו רבותינו נשיאינו, אשר עי"ז זוכים לכל ברכותיו של הקב"ה, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, וגם – הגדושה, כמ"ש בסידורו של **הבעש"ט**.

(משיחת ש"פ יתרו ה'תשמ"ה - בלתי מוגה)

מוקדש לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר **צבי הירש** ע"ה **סטראל** - נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו **טשרנא גיטל** בת ר' **יעקב** ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח **שמואל סטראל** ומשפ' שיחיו

איך יוצאים מהבוץ הגלותי

טוען משה רבינו: רכוננו של עולם, "במה תרום קרן ישראל"?! - הרי כאשר צריכים ללכת לארץ ישראל הם אינם רוצים ללכת; הוא טוען שטוב לו כאן ומדוע עליו ללכת, להזיע ולהתייגע? ● וממשיך לטעון: האם בשביל זה "נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" - כדי שיהיו בכרוקליו, גן-עדן בעוה"ז, ויחשבו על הזקן שיהא מסורק ועל העניבה שתהא במקומה?! ● צריכים לדעת ששקועים "ראשו ורובו" בבוץ, ואפי' מעל לראש, ודוקא ע"י הצדקה אפשר לצאת מהבוץ ● משיחת ש"פ תשא ה'תשכ"ה - בלתי מוגה

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"*

א. עה"פ בתחלת פרשתנו¹ "כי תשא את ראש בני" גו" אומרת הגמ' במס' בבא בתרא² שמשה טען להקב"ה: "רבונו של עולם - במה תרום קרן ישראל?" ענה לו הקב"ה: "בכי תשא", ומפרש רש"י: "אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה".

ולכאורה, תמוה ביותר:

כיצד יתכן שמשה רבינו - רעיא מהימנא³, אוהב ישראל⁴ - יבוא לקב"ה בטענה **"במה תרום קרן ישראל"** - הרי הוא זה שמסר נפשו

* מובאת בעריכה מחודשת ובהוספת מראי-מקומות בשולי הגליון. **המו"ל**.

1 ל, יב.

2 י, ב.

3 ראה זח"ב כא, א.

4 מנחות סה, א.

עבור צאן מרעיתו, וכפי שאמר להקב"ה "זאם אין מחני נא מספרך"⁵, שזה הי' לא עבור צדיקים אלא עבור אלו שחטאו בעגל⁶ - וכאן **שואל** "במה תרום קרן ישראל?"

גם צריך להבין - במענה הקב"ה: מה החידוש ("דער אויפטו") בענין הצדקה דוקא, שלכן ענה למשה "בכי תשא"?

ונקודת הביאור בזה, דאע"פ שהי' כבר "סלחתי כדברך"⁸ לאחר חטא העגל, מ"מ עדיין היה חסר הענין ד"תרום קרן כו", ועוד

5 פרשתנו לב, לב.

6 ראה גם פרש"י שלח יד, יח.

7 ראה עד"ז סה"מ תשל"א ע' 407: "והלא כבר נתכפר להם החטא, וכמו שפירש"י בשמחה ובלב שלם . . . מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון".

8 פרש"י פרשתנו לג, יא. עקב ט, יח.

יותר – כפי שהוא בנוגע לדורות הבאים, כדלקמן.

ב. ובהקדים, דהנה ישנם הטוענים (בנוגע לזמננו): הרי איננו נמצאים ברוסיה שבה לא מניחים להתפלל, אלא בברוקלין שבאמריקה; ואמנם הוא מתפלל ולומד את שיעורי החת"ת, וכשמגיע עת המגבית נותן כפי נדבת ליבו, ומה הרעש – טוען הוא – אם לאחר מכן שותה מיץ ("דז'שוס") וקורא עיתון כדי להיות מעודכן במה שקורה בווישינגטון ובמדינות נוספות, ובכלל הרי הוא יהודי טוב ("א פיינער איד") ולשם מה צריך "לקפוז מעורו" ("שפרינגען פון די הויט")...

ובנוסף לזה, בשבת אחר-הצהריים הוא מוכרח לישון, ושמוח ומכריז שישו בני מעי; מה נוגע לו – שזקנו יהא מסורק והעניבה תהא מונחת במקומה...

וממשיך לטעון, אשר די במה שעשה בהיותו ברוסיה – אשר שם לא הי' במה להתייפות ("צו פוצען זיך") ולפעמים גם לא הי' מה לאכול – אבל כאשר נמצא באמריקה, בבוץ האמריקאי ("דער אַמעריקאַנער בלאַטע"), שטבע הבוץ הוא להטביע את הנמצא בו, אזי הבוץ מטביע אותו יותר ויותר...

ובהנוגע ל"אני מאמין בביאת המשיח" – לשם מה הוא זקוק לצרה זו ("טראַבל"), שמישיח יבוא ולא יהיו אז עיתונים, ובפרט שמישיח יצוה עליו לשכוח מעצמו לדקה ולקיים מצוה בהידור; כעת טוב לו והוא נהנה ("גוד טיים")...

ומה ש"שכינתא בגלותא"¹⁰ – הוא יאמר על-כך פרק תהילים...

איי מדברים על כך שצריך להיות הפצת

(9) א' מהי"ג עיקרים.

(10) חז"ל ד, ב. סו, סע"א. עה, סע"א. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.

המעיינות חוצה – אומר הוא שהרבה שלוחים למקום, והכוונה העליונה תתמלא ע"י שני – וכהסיפור הידוע (סופר בהתוועדות שלפנ"ז) אודות זה שאמר "זהו האבא של השני, אבא זר"..."¹¹.

כמה טוב הי' אם לבו הי' מתכווץ ("ווען עס וואַלט געקרענקט") כשנזכר – אמנם מתוך הרחבה – על נעוועל וביעשענקאָוויטש¹², אשר שם לא הי' שייך כלל להתייפות ("פוצען זיך"), ותמורת זה הוא יושב באמריקה ושקוע ("פאַרקאַכט") בראשו בה"תאכל לחם", לא רק "יגיע כפיך כי תאכל"¹³.

וכידוע מה שסיפר הרב¹⁴ על שני אחים שנפגשו¹⁵ ואחד אמר לשני שישנה חי' אשר

(11) שיחת יו"ד שבט תשכ"ה ס"ו (שיחות קודש תשכ"ה ח"א ע' 306 – בשם המשגיח בתו"ת בלויבאוויטש ר' מיכאל בלינער): על "ישוב'ניקים" שהתגוררו לבדם במושבות רחוקים והיו שוכרים מלמד ללמד את ילדיהם. מלמד זה הי' קורא עבורם גם את הדואר מאחר ולא ידעו קרוא וכתוב. יום אחד, בעת שקרא בפני אחד האיכרים מכתב המספר לו על מות אביו, התעלף האיכר ואילו המלמד נותר כשהי' (למרות שהוא קרא את המכתב), והסיבה לכך היא כי הרגיש שהנפטר הוא אבא של השני ולא אבא שלו.

(12) = שמות של עיירות חסידיות ברוסיה.

(13) תהלים קכח, ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 62. שם ע' 188 ואילך.

(14) סה"ש תש"ב ע' 21 – ובהע' הבא העתקנו הסיפור משם בשינויי סגנון קלים ובתרגום ללה"ק.

(15) שאחד מהם הי' מחסידי רבינו הזקן והי' עני, והשני לא הי' חסיד והי' עשיר, וכאשר האח העני הוצרך להשיא בתו נסע לאחיו העשיר לבקש עזרתו. האח העשיר שמח מאד באורח שלו וקירבו מאד וביקשו לשהות אצלו כמה ימים. בימים אלו הראה לו דירתו המרובה בחדרים – בחדר זה הוא ישן, בחדר שני אוכל, בחדר שלישי מקבל אורחים ובחדר רביעי ממתנינים האנשים להתקבל אצלו. פלט האח החסיד ואמר שאינו מבין כלל איך יהי' לאדם בביתו פיזור הנפש כזה, וסיים (החסיד) ואמר: טובי' (שם האח העשיר) אני זקוק ל-50 "קארבן" [= מטבע מקומית עתיקה] כדי להשיא את בתי, תן לי ואלך לדרוכי. התחיל האח העשיר להפציר בו שישאר עוד פרק זמן

אזי עליו לצאת ולחפש יהודי כזה, וללמוד עמו ולהסביר לו זאת לפי הבנתו וכו'.

ד. ולכאור', איך יוכל לרדת לאיש פשוט כאשר אוחז מעצמו כמציאות דבר?

ע"כ אומרים לו שצריך להיות שריפת הפרה – עליו לבטל את עצמו עד שישאר רק אפר.

– אין הכוונה שיהי' אצלו ע"ד מה שהי' אצל נדב ואביהוא "אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ה' וימותו"⁹, דהיינו העבודה ד"רצוא" בלבד ללא הענין ד"שוב"¹⁰; עבודה כדבעי פירושה לא ששורף את מציאותו ומבטלה מכל וכל ("זוערט אויס מציאות") – אלא העבודה צריכה להיות עם גוף בריא ונשמה בריאה, עי"ז שלאחר ה"רצוא" – ביטול, מגיע ה"שוב", ונותן עליו מים חיים אל כלי¹¹ – שהוא עוסק בתומ"צ.

עד שיוצא לרחוב ומחפש יהודי שזקוק לענין הטהרה, עד שגם אם קודם לכן הוא עמד מחוץ לג' מחנות – הוא מטהרו שם¹² וגם שם הוא עומד¹³ "נוכח פני אוהל מועד"¹⁴.

ה. ועי' העסק בעבודה ד"תוציא יקר מזולל"¹⁵ פועלים ש"אפילו הקב"ה גוזר גזירה מבטלה בשבילו"¹⁶, עד שצדיק גוזר והקב"ה מקיים¹⁷.

ובפרט שה"גזירה" למעלה היא גם באופן כזה שצ"ל ה"תוציא יקר מזולל"¹⁸, כפי שהקב"ה קבע שבין פ' פרה לפ' החודש (פסח) אין הפסקה¹⁹, אלא תיכף מפרשת פרה המדברת על טהרה מהטומאה דאבי אבות הטומאה – מגיעים לפ' החודש, פרשת הגאולה.

ומפרשת פרה הנקראת לעולם בחודש אדר, שבו נמצאים במעמד ומצד ד"אכתי עבדי אחשוורוש אנן"²⁰ – נכנסים מיד לפ' החודש, פרשת הגאולה, בחודש ניסן – חודש הגאולה²¹, ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל"²²,

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"²³, ויקיים "שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון"²⁴,

בבית המקדש השלישי, במהרה בימינו ממש, ובשמחה וטוב לבב.

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה ה'תש"ח - בלתי מוגה)

(9) אחרי טז, א.

(16) ב"מ פה, א.

(10) אוה"ת אחרי ע' תקלט ואילך. ד"ה אחרי מות תרמ"ט. ובכ"מ.

(17) ראה איוב כב, כח. תענית כג, א.

(18) ירמיה טו, יח

(11) חוקת יט, יז.

(19) ירושלמי מגילה פ"ג ה"ה.

(12) דהרי טהרת חטאת אפ"ל בכל מקום בא"י

(20) מגילה יד, א.

(13) כ"ה בהנחה, ולכא' הכוונה, דיש לו האפרשנעשה "נוכח גו"

(21) שמו"ר פט"ו, יא.

(14) חקת שם, ד. וראה ספרי ופרש"י עה"פ.

(22) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר שם.

(23) מיכה ז, טו.

(15) ירמ' טו, יט. וראה גם לקו"ש חט"ז ע' 416.

(24) ברכת "אשר גאלנו" - מפסחים קטז, ב במשנה.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר

נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסח, ה'תשע"א

יה"ר שתיכף ומיד יקיים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה

ההוראה משריפת הפרה

תרגום חפשי ללשון הקודש – בעריכת מערכת "יחי המלך"

א. מהענין דפרא אדומה¹ ישנה הוראה נצחית השייכת לכל אחד ואחת מבני ישראל, שהנהגתו צריכה להיות באופן ד"זאת חוקת התורה"²!

כאשר מגיע ענין של תורה ומצוות צריכים לצאת מכל המדידות וההגבלות והחשבונות ע"פ שכל, אפי' מהחשבונות של הנפש האלקית, ולעסוק בזה באופן של זריזות.

ואף שעלולים לחשוב, שרק בזמנים מסויימים ורק בנוגע לכמה ענינים דתומ"צ צריכים לצאת מכל המדידות והגבלות, על-כך אומרים "זאת חוקת התורה": ההנהגה באופן ד"חוקה" היא הסדר בכל התורה.³

ב. ובנוגע לפועל: יש לצאת לרחוב ולתור אחר יהודי שצריכים לטהרו, עד לטהרו מענין דטומאת מת, רחמנא-ליצלן, וללמוד איתו אל"ף-בי"ת או ענין מעשרת הדברות, כגון "זכור את יום השבת"⁴ ו"שמור את יום השבת"⁵.

בא אחד בטענה:

הרי הוא למדן, משכיל או עובד – ולשם מה הוא צריך ללכת ללמוד עמו אל"ף-בי"ת כאשר "בן חמש שנים למקרא"⁶ או סתם איש פשוט יכול לעשות זאת בהתלהבות הכי גדולה ולדבר "דברים היוצאים מן הלב"⁷ וכו', וזה גם לא יפריע לו בלימוד התורה!

וממשיך לטעון, שכאשר צריכים ללכת ולהסביר לשני ענין עמוק בנגלה דתורה או בחסידות – אזי ילך במס"נ כדי להסביר לו ענין זה, שהרי הוא "רשכבה"ג"⁸ וגדול בישראל, ומבין שכדי להסביר ענין עמוק זקוקים דוקא לו!

אבל ללכת סתם ללמוד איתו אל"ף-בי"ת – לא צריכים אותו דוקא, ובמילא שיעשה זאת איש פשוט שבין-כך אין לו מה לעשות, והוא יישב ויתעלה ("זיצן און שטייגן") בתורה.

ובפרט שהמלמד, הראש-ישיבה והמשפיע שלו אומרים שהוא בעל כשרון, ואם יישב וילמד הוא יתפתח ויעלה מעלה מעלה ("וועט ער שטייגן און שטייגן").

ג. [. . .] אומרים לו, שעליו להתנהג באופן ד"זאת חוקת התורה":

אין לו לעשות שום חשבונות, ואפילו לא חשבונות דנפש האלקית – אלא כאשר בא הצורך ללמוד עם יהודי אל"ף-בי"ת או להסביר לו את הענין ד"זכור את יום השבת", וכאן לא די ב"זכור לבד, אלא צריכים להגיע ל"שמור את יום השבת" בפועל ממש –

(1) השיחה מובאת בקשר עם פ' פרה (ריש פ' חוקת)

(4) יתרו כ, ח.

שקוראים בשבת זו.

(5) ואתחנן ה, יב.

(2) ריש פ' חוקת (יט, ב).

(6) אבות ספ"ה.

(3) לקו"ת ריש פ' חוקת. וראה בארוכה בלקו"ש ח"ד

(7) ראה ספר הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

ע' 1056 ואילך (ובהנסמך שם). ח"ח ע' 129 ואילך.

(8) = ראש-כל-בני-הגולה.

חי"ג ע' 66 ואילך.

ראה גם את הדורות העתידיים להיות²⁰], לכך שאל משה – "במה תרום קרן ישראל", כלומר, הגם שהי' כבר הענין ד"סלחתי" (על חטא העגל)⁸, מכל-מקום הרי אין זה עדיין הענין ד"תרום קרנם", "לשאת ראשם בהגבהה"²¹.

טוען משה רבינו: רבוננו של עולם, באם אתה רבוננו של עולם אזי "במה תרום קרן ישראל!?" – הרי כאשר צריכים ללכת לארץ ישראל הם אינם רוצים ללכת; הוא טוען שטוב לו כאן ומדוע עליו ללכת, להזיע ולהתייגע ("זיך מוטשען") כדי ש"בזיעת אפך תאכל לחם"²²? כאן טוב לו, יורד לו מן מהשמים, הוא צדיק וביכולתו לשבת וללמוד...

[והרי, זו היתה טענתם של בני ישראל במדבר: מדוע צריכים להכנס לארץ ישראל, הרי כאן במדבר יש מן ועמוד הענן, ולשם מה עלינו להכנס לא"י שבה "בזיעת אפך תאכל לחם"].

וממשיך (משה רבינו) לטעון: האם בשביל זה "נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים"²³? – כדי שיהיו בברוקלין, גן-עדן של עוה"ז, ויחשבו על הזקן שיהא מסורק ושהעניבה תהא במקומה!?

וא"כ נותרה השאלה "במה תרום קרן ישראל?"

ד. על-כך עונה הקב"ה "בכי תשא" – דוקא משה "תשא", ע"י הצדקה:

מבואר בחסידות²⁴ שמשה הוא תכלית הביטול²⁵, ביטול במציאות²⁶, הרי דוקא הוא

כל תענוגה להיות מונחת בטינופת, וכאשר היא מונחת בטינופת עד צוואר – דאגתה היחידה היא מדוע אינה מונחת בתוך הטינופת עד למעלה מהראש ("ביז איבער'ן קאפ")...

[ולהעיר שזה מתאים עם דברי הגמ'¹⁶ שחי' זו נקראת עשירה, "לית דעתיר מחזירא"; היינו שאין זה שהוא משלה את עצמו שהוא עשיר, כי אם שהוא באמת עשיר – בסוג המדובר בגמרא שם¹⁷].

וכאשר מנסים להסביר לו זאת – אינו מבין מאומה; וכידוע מה שהרבי סיפר פעם¹⁸ על שאירע במרתף בית בקרמנטשווג¹⁹ – שכאשר נמצאים בחושך לא יודעים כלל שזה חושך וחושבים שהוא אור.

ג. ובזה תובן טענתו של משה רבינו "במה תרום קרן ישראל!":

מכיון שמנין בני ישראל בפ' כי תשא הי' לאחרי חטא העגל כו' [ויתירה מזו, משה רבינו

אצלו, ובקושי גדול הצליח לפעול זאת. בינתיים התחיל עוד הפעם להתפאר בעשירותו הגדולה וביחד עם זה נפלטה אנחה מפיו. שאלו האח החסידי: מכיון שהנך כל כך עשיר מדוע הנך מתאנח? (והמשיך): אלא אומר לך, ישנה חי' מסויימת שאיני רוצה לקרותה בשמה... (כדלקמן בפנים השיחה).

16) שבת קנה, ב – "שכל מאכל ראוי לו ומוצא לאכול ואף מאכילין אותו הרבה" (רש"י).

17) כ"ק אדמו"ר שליט"א האריך כאן בענין ה"בוי"ן האמריקאי וכו' – חסר בהנחה.

18) ראה אג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפב – ובהע' הבאה העתקנו הסיפור משם בשינויי סגנון קלים.

19) על א' החסידים הראשונים (ראה לקו"ש ח"ב ע' 621 – בשם ר' הלל מפאריטש) שבימי הקיץ התמים ירד למרתף הבית בקרמנטשווג ("קרעמעטשוגער קעלער") כדי להתקרר מעט. בירדו שמה הנה ברגע הראשון נחשכו עיניו מראות, אמר לו אחד מחבריו שכן הוא הטבע שכאשר יוצאים ממקום אור בהיר למקום כזה הנה ברגע הראשון נחשכות העינים מראות אולם אח"כ חוזרים כבראשונה. השיבו החסידי: טועה אתה ידידי בזה טעות עיקרי – החשך הוא חשך ולא אור, אלא כשיושבים בחשך ומתרגלים אליו נדמה שהוא אור.

(20) ראה פרש"י ברכה לד, ב ד"ה עד היס האחרון.

(21) פרש"י – הובא בתחלת השיחה.

(22) בראשית ג, יט.

(23) תנחומא נשא טז, ועוד. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(24) לקו"ת נצבים מט, ב.

(25) ראה לקו"ת טמות פב, א.

(26) ראה גם לקו"ש חי"ט ע' 10 ובהנסמך שם.

הוא תכלית החכמה²⁷ וחכמה דאצילות²⁸, ולמרות כל זאת הי²⁹ עניו מכל האדם אשר על פני האדמה³⁰, גם מעכו"ם, וכמבואר בלקו"ת³¹ שאף שמשוה אמר "ונפלינו אני ועמך"³² מכל-מקום אמר גם "ונחנו מה"³³, והוא לא אמר זאת בשביל העיתונים אלא מצד האמת, שהי' עניו (כמבואר³⁴ שראה את המס"נ של הדורות האחרונים). ואף שע"ז יקראו לו פתי, כמבואר במדרש³⁵ שפתי יאמין לכל דבר³⁶ – זה משה, אעפ"כ זה לא נגע לו.

ולכן דוקא משה רבינו³⁷ הי' יכול לפעול אצל בני' שתרום קרנם ע"י הצדקה, כי ענין הצדקה הוא גם ענין הביטול הנ"ל: הנותן צדקה אינו פורע חוב ע"י נתינתו ואינו חייב מאומה למקבל הצדקה, גם לא בגדר שהמקבל צדקה עביד נייחא לנפשי³⁸ (נעשה לו נח"ר) ע"ד מקבל מתנה, שהרי המקבל הוא כזה ש"לית לי מגרמי' כלום", ובכ"ז כאשר נקלט אצל הנותן שעליו לתת צדקה [בביטול ולא בשביל "עביד נייחא לנפשי'"] ושזהו "כופר נפשו", הרי ע"י "תרום קרן ישראל".

(27) ראה ויק"ר פ"א, טו: אבי החכמה.
 (28) ראה לקו"ש ח"ז ע' 4 הע' 28.
 (29) ראה לקו"ש שם ע' 7 ובהע' 55.
 (30) בהעלותך יב, ג.
 (31) ראה מטות פב, א. תו"א וארא נו, א. ובכ"מ.
 (32) פרשתנו לג, טז.
 (33) בשלח טז, ז-ח.
 (34) סה"מ עטר"ת ע' תסד. סה"מ קונטרסים ח"א נג, א ואילך. ובכ"מ. – נסמנו בסה"מ מלוקט ח"א ע' קצה הע' 19-20.
 (35) ראה שמו"ר רפ"ג. סה"מ מלוקט ח"א ע' שנו.
 (36) משלי יד, טו.
 (37) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 395-6.
 (38) ראה גיטין נ, ב. ב"מ טז, א.

ישועות אשא ובשם ה' אקרא". וכן מצינו בגמרא³ "כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק, שנאמר⁴ כוסי רוי', בגימטריא הכי הוי".

והנה, מכיון שלכל הדעות נמצאים אנו "באחרית הימים",

– לפי כל הסימנים שבסיום מסכת סוטה, ולפי כל הקיצין, כולל הקץ שנאמר ע"י אדמו"ר הזקן⁵, ע"י אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁶, עד לקץ שנאמר ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁷ (נוסף על הקיצין שנאמרו ע"י גדולי ישראל בדורות שלפנ"ז⁸, ועד שכבר בזמן הגמרא "כלו כל הקיצין"⁹) ולאח"ז עברו כו"כ שנים, ועדיין לא בא, כך, שכל יום ויום ניתוסף עוד יותר באריכות הקץ, ולא עוד, אלא שביום זה גופא ניתוסף באריכות הקץ משעה לשעה כו' –

הרי בודאי שכבר הגיע הזמן ל"כוס של ברכה" ד"אחרית הימים", "נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים וגו'" – שהקב"ה נותן מ"כוס של ברכה", "כוסי רוי'", לכל אחד ואחת מישראל, אנשים ונשים, גדולים וקטנים!

ובפרט לאחר כל ריבוי היסורים שהיו מנת חלקם של דורנו זה, יסורים גדולים ונוראים כו' בפועל ממש – מלבד היסורים שבעצם ענין הגלות, "בנים שגלו מעל שולחן אביהם", ובפרט בחושך כפול ומכופל דסוף זמן הגלות, כולל העובדה שישנו מי שאומר ש"טוב לו בגלות", שמצב זה גופא הוא תוקף הגלות ויסורי הנשמה כו' ביותר.

ומכיון שכן – נשאלת השאלה: "עד מתי"... עד כמה השיעור שהקב"ה ייסר את בנו יחידו?!

וכאמור, בודאי הגיע כבר הזמן שהקב"ה יתן לכאו"א מישראל "כוס של ברכה", גם לקטנים, ובפרט שחיובו וזכותו של דורנו זה ב"כוס של ברכה" הוא – לא רק בתור קטנים, אלא בתור גדולים – "גדולים ביסורים"!

וכן תהי' לנו – שזוכים בקרוב ממש לסעודה דלעתיד לבוא, לויתן ושור הבר עם יין המשומר¹⁰, עד ל"כוס של ברכה" ע"י דוד מלכא משיחא, "כוסי רוי'", במהרה בימינו ממש, ממש ממש.

(משיחת ש"פ תשא, פ' פרה ה'תשמ"ז – בלתי מוגה)

(3) יומא עו, א.
 (4) תהלים כג, ה.
 (5) ראה מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א ע' תיט ואילך.
 (6) ראה לקו"ש ח"ז ס"ע 209.
 (7) ב"הקריאה והקדושה" דשנת תש"ג. ועוד.
 (8) ראה לקו"ש ח"ז ע' 14. וש"נ.
 (9) סנהדרין צז, ב.
 (10) ראה ברכות לד, ב.

מוקדש

לזכות האשה רייזל פרומא בת חי' רחל שתחי'

ולזכות הרה"ת יוסף יצחק בן רייזל פרומא וזוגתו חיה מושקא בת מרים שיחיו

ובנותיהם רחל בת חיה מושקא ולאה שרה בת חיה מושקא שיחיו

ולזכות הנא לאה בת חי' רחל, עדינה בת חי' רחל, מרים בת חי' רחל, וצבי בן חי' רחל שיחיו

תנגן "משיח נא" ועל ידי זה תמהר את הגאולה

ז. ההוראה מזהר הנ"ל בעבודת האדם:

בנוגע להשתדלות שצריכה להיות עם ילדים, יכולים לחשוב – דמכיון שהגאולה העתידה תלוי' במעשינו ועבודתינו בזמן הזה, וילדים הרי פטורים מן המצוות – מהי התועלת לעסוק עם ילדים?

ועד"ז בנוגע לנשים: אומרים שע"י "מבצע תפילין" יביאו את הגאולה – והרי אשה אינה שייכת לתפילין, וא"כ איזו שייכות יש לה עם הגאולה?

ע"כ ישנה ההוראה מהזהר שאומר – שאע"פ שקטנים ונשים פטורים מן המצוות – בכוס של ברכה (דלעתיד) "הכל חייבין", מכיון שלענינים דלעתיד-לבוא יש לכל היהודים שייכות בשוה, כי מצד העצם שלמעלה מתורה ומצוות כל היהודים הם בשוה.

ויתירה מזו, בנוגע לילדים, כיון שהם ממהרים ביותר את הגאולה, מובנת ההשתדלות שצריכה להיות כבר עכשיו עם הקטנים (ונשים).

ועד"ז ההוראה בנוגע למבוגרים:

כאשר ניגשים ליהודי ואומרים לו שינגן שרוצים "משיח נא" ועל ידי זה ימהר את הגאולה² – טוען הוא, שקודם עליו לעשות תשובה בבוקר, ואח"כ צריך לקבץ תורה ומצוות כדי להיות מוכן ללכת לקבל פני משיח צדקנו...

יש לומר לו: משיח הוא למעלה מכל הענין של תורה ומצוות, וכאשר משיח יבוא לא תהי' שום נפקא-מינה אם הניח תפילין בערב שבת, אם עשה קידוש היום (בשבת) ואם ישב והתאמץ שלש שעות בהתוועדות כדי לא להרדם. מה שרק עשה, אפי' אם ישן בעת ההתוועדות, יהי' לו חלק מהכוס של ברכה, ומאיזו כוס של ברכה – מה"כוס רוי"!

[ועד"מ"ש הרמב"ם בסוף הלכות מלכים ומלחמותיהן, שלעתיד לבוא יהיו ה"מעדנים מצויין כעפר", במילא יהי' לכל אחד חלק בכוס של ברכה דלעתיד].

(תרגום חפשי משיחת ש"פ תשא ה'תשמ"א)

(21) ראה "יחי המלך" גליון קעב ע' 9. תו ע' 3 ואילך. תיד ע' 9 ואילך. תכה ע' 3 ואילך. תלה ע' 7.

בודאי שכבר הגיע הזמן ל"כוס של ברכה" ד"אחרית הימים"

איתא בגמרא¹: "עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק, לאחר שאוכלין ושותין, נותנין לו לאברהם אבינו כוס של ברכה לברך, ואומר להם איני מברך וכו' אומר לו לדוד טול וברך, אומר להן אני אברך ולי נאה לברך, שנאמר² כוס

(2) תהלים קטז, יג.

(1) פסחים קיט, ב.

מי יטול חלק בכוס של ברכה לעתיד לבוא

תרגום חפשי ללשון הקודש – בעריכת מערכת "יחי המלך"

א. בהערות אאמו"ר על הזהר של פרשתנו, הוא מתעכב על המובא בזהר² בנוגע לפסוק³ "והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים", ומפרש על כך הזהר: "מאן ראש ההרים דא אברהם כו' ובגין דאיהו ראש כוס דברכה יהי' נכון בראש ההרים כו'".

ממשיך הזהר אח"כ: "ונהרו אליו כל הגויים (המשך הכתוב "והי' באחרית הימים גו") מאי הוא?" ועונה: הכוונה בזה ש"אפילו נשים וקטנים, ושמש דפלח על פתורא אע"ג דאיהו לא אכל אצטריך למשמע ולמימר אמן כו'. ד"א ונהרו אליו כל הגויים, אע"ג דנשים וקטנים פטורין מן המצוות בכוס דברכה הכל חייבין כו'".

ב. על דברי הזהר ש"אע"ג דנשים (וקטנים) פטורין מן המצוות בכוס דברכה הכל חייבין", מתעוררת השאלה הידועה: הרי נשים מחוייבות בריבוי מצוות וכיצד אפשר לומר שנשים "פטורין מן המצוות"!

ואי-אפשר לומר שכונת הזהר באומרו "פטורין מן המצוות" היא רק על "קטנים" שמזכיר אבל לא על נשים, כי אז לא הי' לו להזכיר בכלל נשים בדיוק כמו שלא מזכיר אנשים – משום שבהם אין שום חידוש בכך שמחוייבים בכוס של ברכה.

והמענה על כך: בזהר נוגע לא מצוות בתור מצות, אלא בשייכות לברכת המזון, שעלי' יש ב' דעות בגמרא⁴ האם נשים מחוייבות בברכת המזון מן התורה או רק מדרבנן.

זוהי כוונת הזהר באמרו "אע"ג דנשים כו' פטורין מן המצוות" – שאע"פ שנשים אינן מחוייבות בברכת המזון מן התורה

– ויש-לומר בזה ב' אופנים: א) הזהר סובר להלכה כדעה שנשים אינן חייבות מן התורה בברהמ"ז, ב) דעת הזהר היא שנשים מחוייבות בברכת המזון גם מן התורה, רק הוא אומר שגם לפי הדעה הב' שהן לא מחוייבות בברהמ"ז מן התורה –

אעפ"כ, "בכוס דברכה הכל חייבין" – בדיוק כמו אלו שמחוייבים בברכת המזון מן התורה, כלומר, שכוס של ברכה ישנו אצל כל בני ישראל, אנשים נשים וטף.

וצריכים להבין: מדוע אכן זה כך, שאע"פ שנשים וקטנים פטורין מן המצוות, בכוס של

(1) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' קלו ואילך.

(2) ח"ב קפט, ב ואילך.

(3) ישעי' ב, ב.

(4) ברכות כ, ב.

(* סעיפים א-ו (כולל ההערות) הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א (באידיש) ונדפסו בשיחות קודש תשמ"א ח"ב ס"ע 515 ואילך, וכאן בא תרגום השיחה. סעיף ז' הוא תרגום מההנחה בלתי מוגה שבאה בשיחות קודש בהמשך לזה.

ברכה הם חייבים כמו אנשים?

גם צריכים להבין: מהי ההוראה וה"בכ"ן בעבודה מענין זה ש"בכוס דברכה הכל חייבין"?
 ג. ויובן בהקדים הביאור בענין כוס של ברכה, שיש בזה כמה וכמה דרגות:
 כשם שבכוס בפשטות יש כו"כ דרגות: כוס קטן, כוס בינוני, כוס גדול, עד לכוס הכי גדול – "כוס רוי"⁵ (של מלכא משיחא) שמחזיק רכ"א לוגין "ד"רוי" בגימטריא רכ"א⁶,
 עד"ז הוא גם בנוגע לכוס של ברכה, שיש כמה וכמה דרגות בזה, עד לדרגה הכי גבוהה – הכוס של ברכה שתהי' לע"ל⁷ אשר תהי' גם הכוסי רוי' של רכ"א לוגין, בגימטריא "ארך"
 – בחי' אריך אנפין⁸ שלמעלה מכל הענינים אפי' משכל⁹,
 ו[עד"ד הענין של "כוס רוי" בפשטות – למעלה מכוס של ברכה סתם לאחר סעודה סתם במדידה והגבלה לפי השיעור ד"ואכלת ושבעת" (ע"ד מחז"ל⁴ דכשהם "מדקדקים על עצמם – שלא כהמדידה – ישא ה' פניו")],
 ומבחי' זו נמשכת הגאולה העתידה.

וכיון שהזהר בפרשתנו מדבר על המעמד ומצב שיהי' "באחרית הימים", בגאולה העתידה – מסתבר לומר שגם ענין זה דכוס של ברכה שהזהר מדבר פה – כוונתו לכוס של ברכה דלעתיד לבוא.

ד. עפ"ז יש לומר הטעם על מה שהזהר אומר, שאע"פ שקטנים אינם מחוייבים במצוות הם מחוייבים בכוס של ברכה:

מכיון שקטנים ממהרים את ביאת המשיח¹⁰ – כמ"ש בזהר¹¹ "הנצנים נראו גו' קול התור (הגאולה) נשמע"¹², ש"נצנים נראו בארץ" אלו ילדי ישראל – לכן הם גם מחוייבים (יש להם חלק) בכוס של ברכה דלע"ל (שעליו מדובר פה בזהר).

ה. אלא שלכאורה זה לא מובן:

ידוע הכלל¹³ שכל הגילויים דלעתיד-לבוא תלויים במעשינו ועבודתינו בזמן הזה –

אם-כן, מכיון ש"נשים וקטנים פטורין מן המצוות", פירושו של דבר, שאין אצלם "מעשינו ועבודתינו"

– אמנם עוסקים הם בכל המבצעים (וגם) נשים משתתפות במבצע תפילין, להשפיע על אנשים שניחו תפילין), ועל ידי מעשינו – ובפרט הכלליים כהמבצעים – מביאים את משיח צדקנו, אך כל זה הוא רק מה שפועלים עם הזולת, אבל אצלם גופא זה לא קיים – א"כ, איך אפשר לומר שיש להם חלק שווה (גילויים) ככוס של ברכה דלעתיד?

(5) תהלים כג, ה.
 (6) יומא עו, א.
 (7) פסחים קיט, ב.
 (8) ראה הצ"ע ע"פ תהלים שם.
 (9) תו"א יט, רע"א. סידור קג, ד. קה, ג. יהל אור [אוה"ת לתהלים] ע' פז, פט (וש"נ). אוה"ת עקב ע' תקמא ואילך. ועוד.
 (10) כן י"ל בנוגע לנשים ע"פ משנ"ת (ש' הגלגלים
 הק' כ, ס' הלקוטים שמות ע"פ וירא ה' כי סר בסופו)
 דאנשים דדרא דעקבתא דמשיחא – הם גלגול הדור
 דיצי"מ, מימי צאתך גו' (מיכה ז, טו), וכמו הנשים דאז
 שלא נתנו לעגל כו' ולכן הנשים דעקבתא דמשיחא
 שולטות על בעליהם כו' – הרי אמחז"ל (סוטה יא, ב)
 דבשכר נשים צדקניות שהיו באתו הדור נגאלו.
 (11) ח"א א, ב.
 (12) שה"ש ב, יב.
 (13) תניא רפ"ז.

ו. בנוגע לנשים אפשר להסביר ע"פ משנ"ת בכתבי האריז"ל¹⁴ שהטעם לזה שנשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא, כיון שבעליהן מוציאים אותן על ידי קיום המצוות שלהם – שהרי אשה היא בחי' מלכות ובעלי' הוא בחי' ז"א, וע"י שישנו קיום המצוות בז"א זה נפעל בדרך ממילא במלכות (ואדרבה, אזי זה נעשה באופן נעלה יותר – ע"י ז"א שלמעלה ממלכות).

אך עדיין נותר קושי בנוגע לקטנים, שהם פטורים מן המצוות – מדוע שיהיו אצלם הגילויים דלעתיד?

וגם בנוגע לנשים:

מזה גופא שהזהר מדגיש בענין זה, שנשים (וקטנים) פטורין מן המצוות, מובן, שמה שהם מחוייבים בכוס של ברכה זה לא מצד שיש בהם את ענין המצוות (ע"י בעליהן), כי אם, שזה שהן פטורות מן המצוות אינו מפריע ("דירט ניט אָן") לענין זה.

כשתופסים יהודי פה למטה, תופסים כביכול עצמות ומהות!

ז. והביאור בזה:

הענין (של כוס של ברכה) דלעתיד הוא גילוי העצמות (כמובא בכ"מ מפע"ח¹⁵ שדוקא לעת"ל יתגלה פנימיות ע"ק) שקשור עם העצם של יהודי שלמעלה מתומ"צ. כי ההתקשרות וההתאחדות של יהודי עם עצמות ומהות היא למעלה מגילויים – אי אפשר לתפוס זאת עם חב"ד, מדות או ג' הלבושים של מחשבה דיבור ומעשה, אלא זהו ענין של התקשרות והתאחדות עצם בעצם. יהודים הם "חלק אלקה ממעל ממש"¹⁶ ו"העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו"¹⁷, ובמילא, כשתופסים יהודי פה למטה, תופסים כביכול עצמות ומהות!

ולכן הגילוי של התקשרות זו – שזהו הענין של כוס של ברכה דלעתיד, הוא אצל כל היהודים בשוה, גם בנשים וקטנים – הפטורים מן המצוות, מכיון שזהו ענין שלמעלה מתורה ומצוות,

ע"ד המדובר לעיל בהמאמר¹⁸ בענין החן [שהמאמר מיוסד על ד"ה ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך גו' תרע"ח¹⁹, וגם על המאמר של הצ"צ עה"פ²⁰ שמדבר על ענינים אלו (וישנם עוד דרושים הקשורים לזה)], שהוא נעלה יותר מאתעדל"ת (ועבודה בתומ"צ), ולכן ישנו ענין החן גם אצל עוללים ויונקים,

ואדרבה, כיון שבקטנים (ונשים) אין את ענין ה"מצוות", נמצא אצלם יותר בגילוי ענין החן שמצד העצם.

(14) טעמי המצוות להאריז"ל פ' בראשית.
 (15) שער הק"ש רפ"ו. לקו"ת שה"ש ב, רע"ג. נא, ג ואלך.
 (16) תניא רפ"ב.
 (17) כתר שם טוב בהוספות סי' קצז.
 (18) ד"ה ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך גו'.
 (19) סה"מ תרע"ח ע' ריא ואילך.
 (20) אוה"ת פרשתנו (תשא) ע' ב"כ.